

Veel enthousiasme voor pissebed en springstaart bij de Bodemdierendag

Bodemleven in het Jaar van de Bodem

De Verenigde Naties riepen 2015 uit tot het 'Jaar van de Bodem'. Als bodemecologen zijn wij hier blij mee. De gemiddelde Nederlander is namelijk wat onverschillig geworden. Die vindt de bodem en haar 'schatten' vanzelfsprekend en beseft niet meer wat die onmisbare bodem voor ons doet. Tijd voor wat ondergrondse PR!

Door: Gerard Korthals en Froukje Rienks

Over de auteurs:

Gerard Korthals is coördinator van het centrum voor bodemecologie (CSE). Dit is een samenwerking tussen een kleine 20 onderzoeksgroepen vanuit Wageningen University (WUR) en het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) die zich bezig houden met bodemecologische vraagstukken. Froukje Rienks is bioloog. Zij werkt als hoofd PR & Wetenschapscommunicatie bij het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW).

Ter ere van het bodemjaar bracht het Centrum voor Bodemecologie (Centre for Soil Ecology of CSE) samen met het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) afgelopen jaar het bodemleven op verschillende manieren voor een breder voetlicht. In dit artikel laten we enkele voorbeelden aan u zien.

BODEMBEWONER VAN DE MAAND

We begonnen met een serie waarin maandelijks een onbekende, of in ieder geval nog onbeminde, belangrijke bodembewoner aan bod kwam.

Voor deze diergroep schreven we een paspoort, met de belangrijkste informatie over deze bodembewoner. De roepnaam, waar je ze kunt vinden, hoe ze eruit zien, hoe oud ze kunnen worden, wat ze eten en nog meer natuurlijk. Deze paspoorten zijn te vinden op de website van het NIOO-KNAW. Onderzoekers vulden dit paspoort aan met een column over zijn of haar belevenissen met en inzichten in deze bodembewoners. De columns zijn opgenomen op de CSE-website. Omdat we deze bodembewoners een zo breed mogelijk publiek gunnen, werkten we samen met onder andere het BNN-VARA-programma Vroege Vogels en het Wageningen Soil Network.

BODEMDIERENDAG

Samen met Matty Berg (VU) en Ron de Goede (WUR) organiseerden we op 4 oktober 2015 de eerste nationale Bodemdierendag. Het doel was om op zondag 4 oktober zoveel mogelijk mensen uit te dagen om in hun eigen tuin te zoeken naar bodemdieren. Met de voorbereiding van deze dag startten we ruim een jaar eerder. We maakten een nieuwe zoekkaart met eenvoudige zoek sleutels voor

De pissebedden gaan aan kop:
zij komen voor in 94% van
de tuinen

een tiental belangrijke bodemdieren die met het blote oog te vinden zijn. Voor de liefhebbers was op de achterkant ook een mogelijkheid om enkele dominante groepen tot op soort te determineren. Theodoor Heijerman nam het merendeel van de prachtige foto's voor z'n rekening. We ontwikkelden een website om de resultaten te tonen. En last but not least voerden we de nodige PR om dit event onder de aandacht te brengen van een breder publiek. Gelukkig verliep dit allemaal zeer goed, met name omdat het Radio 1 VARA-programma Vroege Vogels dit een leuk initiatief vond en zij een aantal maal op de Radio en op hun website aan-

LARVE VAN DE MEIKEVER, MIJT, POTWORM, SPRINGSTAART, AALTJE EN MOL ZIJN MAAR EEN PAAR VAN DE VOORBEELDEN VAN HET RIJKE LEVEN ONDER ONZE VOETEN. LEVE DE ONMISBARE BODEMBIODIVERSITEIT!

dacht gaven aan de Bodemdierendag. Op de dag zelf was het natuurlijk reuze spannend hoeveel mensen mee zouden doen. De aftrap vond op zondag 4 oktober plaats bij Vroege Vogels, waar Matty Berg en Gerard Korthals vanaf 7.00 uur live tekst en uitleg mochten geven over de Bodemdierendag. Op datzelfde moment werd de website opengesteld voor waarnemingen. Al gauw kwamen de eerste meldingen binnen, te beginnen met meldingen vanuit Wageningen (logisch), maar gaandeweg vanuit het hele land. Op de website was goed te zien waar de inzendingen vandaan kwamen. Het was die dag mooi weer en uiteindelijk kwamen er bijna 300 complete inzendingen binnen! In de week na 4 oktober zijn deze allemaal verwerkt en hebben we op de website de resultaten inzichtelijk gemaakt. Vroege Vogels maakte de resultaten een week later in hun uitzending bekend. Hieronder volgt een overzicht.

PISSEBED HET VAAKST

Op Bodemdierendag zijn er meer dan 10.000 'bodemschatjes' gemeld vanuit Nederlandse tuinen! De pissebedden gingen aan

kop: zij komen in wel 94% van de onderzochte tuinen voor. Daarna volgden de spinachtigen en de regenwormen. Een paar duizend mensen gingen op zoek. Bijna 300 plekken verspreid over het hele land werden uitgepluisd en doorgegeven. Met de gegevens waren we in staat om iedere locatie ook een rapportcijfer te geven: tuinen waarbij de algemeenste soorten daadwerkelijk allemaal voorkomen, krijgen het hoogste cijfer. De onderzochte tuinen krijgen gemiddeld een 9 voor hun algemene bodemdieren. De groene tuinen staan – niet onverwacht – aan kop. Bij dit tuintype vind je ook de meeste 'onverharde' grond met strooisel en diverse beplanting. Maar zelfs bestrate tuinen leverden nog best wat bodemdieren op. (Groene) tuinen spelen dus een belangrijke rol voor de algemene bodemdieren in stad en dorp.

Ook versteende tuinen huis voor bodemdieren

IN HET NIEUWS

De bodemdieren hebben het nieuws goed weten te vinden! De top 3 van waargenomen bodemdieren haalde zelfs het NOS-journaal (en Jeugdjournaal) op de zondag na Bodemdierendag. Verder was er ook aandacht in andere media, zoals: Volkskrant, Trouw, Vroege Vogels, Radio 3FM, Dagblad van het Noorden, Nu.nl, AD en ga zo maar door. Kortom, al die aandacht voor die kleine, maar belangrijke bodembewoners was toch wel indrukwekkend!

KAARTJES EN MEER

Omdat we de resultaten graag willen delen met alle mensen die meegeholpen hebben, staat er op de Bodemdierendag-website een pagina waarin je zelf kan 'graven'. Hier vind je onder andere een top 3 van waargenomen bodemdieren in de verschillende soorten tuinen, kaartjes en rapportcijfers. Een kaart geeft alle officieel gemelde onderzoeksplekken in het land weer. Deze blijken mooi gespreid over Nederland te liggen. Op een andere pagina kan je de afzonderlijke diergroepen, zoals regenwormen, duizendpoten enzovoorts, aanklikken om te zien waar die veel of weinig voorkomen. Per type tuin kan je het rapportcijfer (hoe meer verschillende bodemdieren, hoe hoger!) en de hoog scorende beestjes vinden. Kortom, voor zowel de inzenders, als ook de onderzoekers, een leuke site met veel toegankelijke informatie.

Omdat het zo'n geslaagd event was, en we na afloop heel veel enthousiaste reacties kregen, willen we ook dit jaar een bodemdierendag houden! Dus ook aan u de oproep: graaf in 2016 mee!

MEER INFORMATIE

- www.bodemierendag.nl
- Centre for Soil Ecology: www.soilecology.eu
- Bodemcolumns: www.soilecology.eu/aaltje
- Themapagina 'Onbekende schatten onder onze voeten': www.nioo.knaw.nl/nl/onbekende-schatten-onder-onze-voeten (met links naar alle paspoorten van de Bodembewoners van de Maand)